
1 / 3

ngôi yêu nước cho chúng tôi là Cộng Sản gì cả. Nhưng là ông Hoàng còn giữ tán Đệ nhất Cộng Sản Đông Dương và thành lập Chính phủ Liên hiệp với sự tham gia của nhiều người không Cộng Sản. Bởi tôi thì bỏ “mày bô là” và cũng chính câu nói của ông bởi tôi đã đi theo người cộng sản sao vàng. Nói thật, đó là tôi ái cả tôi lúc bấy giờ mới 18 tuổi. Thế cho nên tôi tiếp tục theo Cộng Sản. Cho tôi thời kỳ Cách Ruộng đất thì tôi vào làm ruộng và tôi bắt đầu viết, nhưng viết một nửa để kiếm tiền nuôi vợ nuôi con, còn một nửa viết những tác phẩm tiêng cho tôi. Những tác phẩm viết để kiếm ăn, toàn bỏ chữ là một mớ tạp nham mà thôi chứ chúng có chút giá trị nào và văn học nghệ thuật. Mỗi tôi bấy giờ, khi viết Hội Ký Mặt Trận Hòn, tôi mới sáng thật, viết thật, để cho được giờ và con cháu thấy rằng có một thời, văn nghệ sĩ chúng tôi đã góp tay vào những chính sách có lợi như về Cách Ruộng đất gây nên chết chóc. Tôi viết không phải để mong trở thành nhà văn mà chỉ mong bọn bè, con cháu biết rằng cuộc đời của chúng tôi nó đau khổ như thế đấy khi phải sáng tác theo chế độ.

-Ngô Văn Việt: Trong chiến tranh, ông ở ngoài Bắc, gia đình ông đi vào Nam và ông có một người em ruột là Trung Tướng Lâm Quang Thi của Việt Nam Cộng Hòa; khi chiến tranh chấm dứt năm 1975, ông nhìn xã hội miền Nam ra sao?

-Nhà văn Tô Hoàng: Trên blog của tôi, tôi đã bắt đầu từ tâm trạng của mình trong bài viết “Đi Thăm Giàu Hội Sĩ.” Tôi vào Sài Gòn sau năm 1975, cả gia đình tôi đã đi Mỹ, ý như tôi và Hà Nội năm 54, cả gia đình lúc bấy giờ đã đi vào Nam. Tôi không đến nơi như cô Dương Thu Hương khi vào Sài Gòn thấy mình bỏ là nên người xuống lòng đất khóc; mà tôi đã biết từ trước đây không phải là một cuộc chiến tranh xâm lược của nước Pháp, và xã hội miền Nam không những tuyên truyền là bỏ ép, nghèo khổ, cho nên khi vào Sài Gòn, biết gia đình đã đi Mỹ, tôi mừng quá. Vợ như thế này bỏ, anh em, những tôi mừng vô cùng thấy cả nhà đã đi thoát. Nếu tôi thì đi tù “mút mùa” (sic). Không phải riêng tôi, nhiều anh em khác ở ngoài Bắc vào cũng mang tâm trạng như thế. Tôi thấy xã hội miền Nam rất tốt, tôi thấy lợi ích của anh em cộng mót trong Nam mà thêm quá. Các ông nhà văn miền Nam lúc nào cũng đang hoang, hoàn toàn tự do sáng tác không cần phải phải viết; dân chúng sáng tạo máu, buôn bán tự do, hàng hóa đầy đủ; dân chúng nông thôn tha hồ chim trên trời, cá dưới nước, chúng bao giờ phải lo lắng như dân miền Bắc.

Tôi vui khi thấy miền Nam như thế nhưng lo vì sự đổi mới và nhà nước lại làm cái cách ruộng đất, lại tiến hành đấu tố, lại làm các thế khác... thì khổ cho dân miền Nam. Nhưng may là những gì miền Bắc từng cho đấu thì miền Nam chỉ gánh chịu một nửa thôi. Tôi nói một nửa vì cũng có cái tốt của công nghệ nghiệp, cũng bắt dân đi kinh tế mới, nhưng không bắt như chế độ trước, và chúng con cái anh em đấu tố nhau như ngoài Bắc. Cho nên có một số người miền Nam cũng ghét chung người miền Bắc thì tôi cho đó là một sự sai lầm, vì ngoài Bắc cho ách Cộng Sản kinh khủng hơn dân miền Nam nhiều. Dân Bắc khổ, khổ cả tinh thần lẫn vật chất, khổ không còn bút mực nào để viết. Vì có kinh nghiệm với Cộng Sản, nên khi một số anh em đến thăm tôi sau 75 như Phạm Đình Chương, tôi bỏ anh ý tìm đổi mới đi đi. Tôi khuyến khích tất cả bà con hàng anh em ai có cái gì thì nên viết biên hội đi.

-Ngô Văn Việt: Khi từ miền mình đến, hẳn rằng ông đã phải cảm thấy một sự thoát khỏi nỗi lo sợ đè nặng tâm hồn ông từ thời xưa?

-Nhà văn Tô Hoàng: Không thể gọi quy tắc của chế độ hiện nay như dân tộc ta chế độ như thế này. Cái chế độ của người dân nước có đáng trách, đáng chê mốt, thì cái chế độ của người cộng mót đáng tiếp tục tiếp mốt trăm năm. Vì người cộng mót là kẻ sát tâm hồn, chuyên đi gieo rắc những tội ác, những tình cảm cho con người, mà họ lại không dám nói ra những điều họ nghĩ, thì tôi đó to lớn.

Hiện nay, khi người quán nước trò chuyện với nhau, ai cũng háng hái phê phán chế độ. Kể cả các tầng lớp tá trong quân đội cũng háng như thế. Nhưng chế độ ai dám nói công khai cả. Cũng có

mặt sông ngòi như Trại Khố Thanh Thủy, Lê Thị Công Nhân, Nguyễn Văn Đài... đã can đảm lên tiếng và đang trở lại giá trị nghệ thuật năm tháng từ đây. Tôi hoàn toàn bất ngờ nghệ thuật này. Còn nói chung, dân tộc Việt Nam đã lâu bị chuyên chính vô sản kìm hãm, mà giới lãnh đạo chỉ để hiên nay văn cơ chế bám đũa và biến chế bài vô sản nghệ thuật chỉ là hình thức kinh tế thuần túy. Vậy mà mấy ai dám lên tiếng. Thái độ nghệ thuật mới đó khiến tôi rất thất vọng. Thành ra tôi viết hồi ký và tự nhận mình là nghệ thuật để thoát khỏi thái độ hèn trong tôi từ bao năm qua. Nghệ thuật đi đến kết quả Việt Nam có dân chủ, tự do thì phải làm cái gì hơn, chứ chứ viết hồi ký như tôi thì cũng không đi đến đâu. Cuộc hồi ký của tôi chỉ làm mặt viết là viết về mặt nghệ thuật bóng tối và còn đang trùm phủ Việt Nam, và tôi chỉ làm được như thế thôi.

-Nguyễn Văn Việt: Làm cách nào dân tộc mình thoát khỏi nỗi sợ hãi đã đè nặng từ ngày cộng sản cướp chính quyền vào mùa Thu 1945, thưa ông?

-Nhà văn Tô Hoài: Tôi chỉ thấy hậu quả của lúc sáng thì nghĩ mặt đen, nói mặt nọ. Nhiều nghệ thuật chỉ là mấy dám công bố nghệ thuật suy nghĩ thật của mình, tự nhận nhà văn Nguyễn Khế, nhà thơ Chế Lan Viên. Văn nghệ sĩ còn thấy hậu quả của dân chúng. Cũng phải nói là có vài nghệ thuật dám viết, dám nói lúc còn sáng nghệ thuật Hoàng Minh Tân viết cuốn Thơ và Thánh Thơ; Đào Hiếu viết Lối Đàng... nghệ thuật này không nhiều lắm, nên tôi chỉ thấy cách nào để toàn dân thoát khỏi nỗi sợ hãi để tìm lối thoát chung của đất nước.

-Nguyễn Văn Việt: Câu chốt xin phép văn ông, ông có tâm sự gì muốn nói thêm với độc giả Nguyễn Văn Việt không?

-Nhà văn Tô Hoài: Tôi chỉ mong mặt điếu, là để ngạo bêu họ ngoại luôn luôn phải cần giác ngộ rồi lại cần nhà nước cộng sản. Họ “nói vậy mà không phải vậy” (sic). Họ hôm nay nói thế này, mai họ lại nói khác. Để ngạo bêu trong nước biết rõ thái độ đó của nhà nước. Tôi luôn nghĩ rằng, Tự quyết là của chung, không của riêng ai cả. Chúng ta không thể để cho mặt nhóm, mặt để ngạo phải nào muốn làm gì thì làm. Tôi chỉ mong rằng để ngạo ngoài nước, để ngạo vì nghệ thuật hiếm khi, nghệ thuật khác biệt trong phương pháp, mà chia rẽ nhau để rồi quên đi mục đích chung là đấu tranh cho mặt đất nước Việt Nam có tự do lại thật đẹp. Chúng ta phải tin tưởng mặt ngày nào đó của đất nước mới được, đất nước của chúng mình sẽ thay đổi, Tự quyết chúng ta Bắc-Trung-Nam sẽ hòa hợp cùng vui ngày vui đó.

-Nguyễn Văn Việt: Cảm ơn nhà văn Tô Hoài đã trả lời phỏng vấn của chúng tôi